

JANUSZ HELLER
*Akademia Techniczno-Rolnicza
w Bydgoszczy*

WARUNKI INTEGRACJI POLSKIEGO ROLNICTWA Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

Wstęp

Wszystkie problemy, które są przedmiotem negocjacji między Polską a Unią Europejską zostały podzielone na 29 rozdziałów negocjacyjnych. Obydwie strony rozmów uważają, że do najtrudniejszych należą te, które bezpośrednio dotyczą wsi i rolnictwa. Polityka strukturalna i regionalna, rolnictwo oraz ochrona środowiska, to dziedziny, które oczekują nie tylko na proste dostosowanie naszych przepisów prawnych do norm unijnych, ale przede wszystkim są to obszary, które wymagają poważnych nakładów inwestycyjnych, a także gruntownych i kosztownych przemian strukturalnych. Równocześnie jednak wiadomo, że największe bezpośrednie korzyści z przystąpienia do Unii Europejskiej odniosą właśnie mieszkańcy wsi, a w tym także znaczna część rolników.

Celem prezentowanego opracowania jest próba wpisania się w postępujący nurt upowszechniania wiedzy na temat Unii Europejskiej. Dokładniej jednak omawiane są ogólne uwarunkowania naszej integracji, czyli:

- konsekwencje wynikające z daty wejścia do Unii Europejskiej;
- warunki i poziom płatności bezpośrednich w rolnictwie;
- tempo i zakres dostosowania gospodarstw rolnych w Polsce do realizacji wspólnych celów polityki rolnej z Unią Europejską.

Przyjmujemy bowiem założenie, że społeczne oraz ekonomiczne warunki życia na wsi zostaną w Polsce ukształtowane na wiele lat, w zależności od sposobu rozwiązania tych trzech najbardziej ogólnych problemów integracji. Przedmiotem naszego zainteresowania są również prawne oraz instytucjonalne warunki integracji polskiego rolnictwa. Dokładniej natomiast są to propozycje okresów przejściowych, Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli oraz System Rachunkowości Gospodarstw Rolniczych.

1. Ogólne uwarunkowania integracji polskiego rolnictwa z Unią Europejską

Na przełomie lat 2001/2002 nieznane są jeszcze wszystkie warunki integracji polskiego rolnictwa z Unią Europejską. Nie można więc określić jakie korzyści, ani jakie koszty poniosą nasi rolnicy. Którzy z nich skorzystają finansowo, a którzy mogą ponieść straty? Jaka grupa producentów rolnych podejmie skuteczną konkurencję z farmerami unijnymi, a jaka wybierze zmianę zawodu lub przejdzie na rentę czy emeryturę? Te oraz podobne pytania pozostaną bez odpowiedzi, dopóki sami rolnicy nie poznają wszystkich praktycznych warunków integracji. Wiedza na ten temat stopniowo się powiększa, ale musi jeszcze upłynąć kilka lat, by każdy rolnik mógł indywidualnie podjąć decyzję o przyszłości swojej rodziny i swojego gospodarstwa. Trudno w tej sytuacji mieć pretensje do rolników o to, że są wśród nich oponenci oraz jawni przeciwnicy procesu integracji z Unią Europejską. Co można zatem zrobić, by przyspieszyć poznanie skutków włączenia Polski w struktury europejskie? Wydaje się, że w pierwszej kolejności należy określić hierarchię ważności problemów, ich klasyfikację i podział na uwarunkowania ogólne oraz szczegółowe. Nie można bowiem pozwolić na to, by debatę w tak ważnej sprawie zdominowały kwestie bardzo nośne w mediach, ale nie najważniejsze dla naszej integracji.

Jako pierwszy i jeden z najważniejszych problemów należy uznać, pomimo istniejących zastrzeżeń i wątpliwości, **datę naszego wstąpienia do Unii Europejskiej**. W tej chwili wiadomo np. jakie warunki powinny spełniać gospodarstwa rolne w Polsce, by według dzisiejszych kryteriów mogły skorzystać z przywilejów Wspólnej Polityki Rolnej. Polityka w tym kształcie będzie jednak realizowana tylko do końca 2006 roku. Natomiast budżet UE na lata 2000 – 2006 nie przewiduje żadnych środków na dopłaty bezpośrednie dla rolników z państw, które przystąpiłyby w tym czasie do Wspólnot Europejskich. W okresie następnych siedmiu lat budżetowych (2007 – 2013) Unia Europejska będzie realizowała politykę rolną, której szczegółowe zasady będą określone w latach 2004 i 2005. W stanowisku negocjacyjnym określiliśmy natomiast warunek, że już w momencie wejścia do Unii producenci rolni w Polsce powinni być objęci wszystkimi przywilejami przysługującymi rolnikom unijnym. Możemy zatem doprowadzić do sytuacji w efekcie, której przystąpimy do Wspólnot Europejskich dopiero w roku 2007, albo też jeszcze później i wówczas spełniony będzie ten warunek, ale równocześnie nie będziemy mieli praktycznie żadnego wpływu na współtworzenie zasad Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2007 – 2013. Nasza aktywna rola w tym procesie i pełnoprawne partnerstwo wynikające z członkostwa w UE rozpocznie się natomiast dopiero od roku 2014.

Można też przyjąć inny wariant, a mianowicie starać się o możliwie wcześniejsze przyjęcie nas do Unii (nawet kosztem zrezygnowania z natychmiastowe-

go włączenia rolników we wszystkie przywileje unijne), ale mieć równocześnie realny wpływ na kształt przyszłej polityki rolnej oraz na pozostałe decyzje budżetowe, które będą realizowane już w latach 2007 – 2013.

Podjęcie decyzji w tej kwestii uważam za kluczową i najważniejszą z punktu widzenia naszego interesu narodowego w całym procesie negocjacji o członkostwo w Unii Europejskiej.

Na drugim miejscu pod tym względem należy postawić **wyniki negocjacji w obszarze „rolnictwo”**. Obejmują one trzy grupy zagadnień [Wspólna Polityka Rolna 2001]:

- proponowane przez Polskę okresy przejściowe;
- propozycje zmian niektórych przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej;
- wielkość przyznanych nam kwot produkcyjnych, powierzchnie „podstawowe” oraz plony „referencyjne” i maksymalne liczby zwierząt, uprawniające do uzyskania płatności bezpośrednich.

Polska przedstawiła już swoje stanowiska w tych sprawach. W połowie 2002 roku Komisja Europejska ma przedstawić własne propozycje warunków integracji państw aspirujących do członkostwa w Unii Europejskiej. Od wyników negocjacji będzie więc zależało w jakim stopniu istniejący potencjał ekonomiczny – przyrodniczy należy skierować na realizację celów produkcyjnych w rolnictwie, a na ile będzie to musiała być produkcja alternatywna, usługi pozarolnicze lub w ogóle wyłączenie z działalności gospodarczej.

Ta decyzja wyznaczać więc będzie główne kierunki i źródła pochodzenia dochodów naszych rolników, a także skonkretyzuje dzisiejsze szacunki dopłat bezpośrednich, które oscylują w granicach między 2,5 a 4 mld euro rocznie.

Z wielkości zaprezentowanych w tabeli 1 wynika, że nasza koncepcja zakłada dążenie do zapewnienia możliwie jak najlepszej pozycji polskiemu rolnictwu w Unii Europejskiej. Większość naszych propozycji jest zbliżona lub wyższa od poziomu produkcji osiąganego w ostatnich latach. Przewiduje się jednak, że negocjacje w tych kwestiach będą bardzo trudne.

Na trzecim miejscu pod względem wagi ogólnych problemów należy postawić pytanie najważniejsze: na ile członkostwo w Unii Europejskiej jest zbieżne z ogólnym celem naszej polityki rolnej? Odpowiedź na tak postawione pytanie, wbrew pozorom, jest stosunkowo prosta i łatwa. Wymaga jednak pewnej wyobraźni oraz dystansu w stosunku do bieżących problemów rolnictwa. Działamy w sytuacji braku pełnej informacji na temat szczegółowych zasad polityki rolnej Unii Europejskiej, które będą obowiązywały w latach 2007 – 2013. W podobnym położeniu są jednak wszyscy rolnicy z państw piętnastki. Oni również nie wiedzą jak będzie finansowana Wspólna Polityka Rolna. Należy więc przyjąć założenie, że zmiany wprowadzone od roku 2007 nie będą rewolucyjne, a Polska

wcześniej wstępując do Unii będzie miała pewien wpływ na kierunek tych zmian. Jaki jest zatem cel polityki rolnej – albo inaczej mówiąc - jaki on powinien być? W Polsce – podobnie jak w Unii Europejskiej, a także w każdym innym państwie na świecie – cele polityki rolnej ulegają zmianom i zależą od istniejących oraz zmieniających się warunków.

Tabela 1

Wysokość proponowanych przez Polskę wybranych kwot produkcyjnych, powierzchni podstawowych oraz maksymalnej liczby zwierząt, uprawnionych do płatności bezpośrednich.

L.p.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Wielkość propozycji	Poziom produkcji w Polsce	
				w 1995 r.	w 1999 r.
1.	Mleko	mld l	11,2 w r. 2003 13,7 w r. 2008	11,3	11,9
2.	Cukier biały	tys. ton	1866	1595	1821
3.	Tytoń surowy	tys. ton	70	40	44
4.	Uprawy zbóż	tys. ha	8.571	8.571	8.701
5.	Rzepak	tys. ha	513	606	545
6.	Strączkowe	tys. ha	182	148	149
7.	Dopłaty do uboju				
	- bydło dorosłe	tys. sztuk	2.021	2.021	1.701
	- cielęta	tys. sztuk	1.017	1.018	1.106

Źródło: Rocznik Statystyczny. 2000. GUS. Warszawa, s. 342, 346, 347, 348, 372.; Wspólna Polityka Rolna. Problemy i korzyści objęcia nią polskiego rolnictwa. Procesy przystosowawcze i istota rokowań akcesyjnych. Materiały seminaryjne. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, Warszawa 2001, s. 96, 97. Opracowanie własne.

Obecnie należy przyjąć, że głównym celem naszej polityki rolnej jest (powinno być) unowocześnienie rolnictwa, tak by polscy rolnicy mogli skutecznie konkurować z rolnikami w Europie pod względem organizacyjnym, technologicznym, produkcyjnym i ekonomicznym. Tak określony cel wynika z konieczności stopniowego włączania nas w unię ekonomiczną i monetarną z państwami Wspólnot Europejskich. Konkurencja między rolnikami jest możliwa tylko w warunkach integracji, a z drugiej strony właśnie integracja wymusza konkurencję. Obowiązuje tu zasada sprzężenia zwrotnego. W tym miejscu należy jednak sformułować dwa pytania zasadnicze w tej sprawie:

Kto sfinansuje owo unowocześnienie polskiego rolnictwa, a więc na ile będą to środki własne rolników, w jakim stopniu uczestniczyć w tym będzie budżet państwa, a na ile będą to fundusze pochodzące z Unii Europejskiej?

Czy konkurencja między polskim rolnikiem a unijnym ma odbywać się w ramach takiego samego modelu intensywnego oraz wielofunkcyjnego rolnictwa rodzinnego, czy też będzie to jakiś inny alternatywny kierunek?

Można te pytania pozostawić bez odpowiedzi i zgodnie z podstawowymi kanonami liberalizmu oczekiwać na inicjatywy i przedsiębiorczość polskich rolników. Można też podjąć dyskusję, której celem byłoby aktywne kształtowanie tej nowej rzeczywistości. Rozstrzygnięcie tych dylematów stanowi istotę integracji naszego rolnictwa z Unią Europejską, na którą z jednej strony składają się koszty dostosowania (w tym również wskazania kto je ponosi?), a z drugiej strony korzyści (w tym również kto je osiąga?). Taki bilans można jednak przeprowadzić dopiero wówczas, gdy wcześniej poznamy źródła finansowania przebudowy polskiego rolnictwa oraz oczekiwany kierunek rozwoju wsi i gospodarstw rolnych. Bez spełnienia tych warunków każdy rachunek efektów i kosztów integracji będzie obciążony zbyt dużym błędem, by warto go poddawać analizie.

Podstawowy zatem dylemat ponownie sprowadza się do daty naszego wejścia do Unii Europejskiej. Czy korzystniej jest negocjować warunki w pojedynkę z Komisją Europejską, która reprezentuje wszystkie państwa „piętnastki”? Czy też łatwiej będzie już jako pełnoprawny członek UE z 27 głosami w Radzie Unii Europejskiej poszukiwać sojuszników wśród dotychczasowych i nowych członków, których interesy mogą być podobne do naszych. Wykorzystując ten fakt łatwiej będzie nam przeforsować własne inicjatywy.

2. Prawne oraz instytucjonalne warunki integracji

2.1. Proponowane okresy przejściowe

Prawne oraz instytucjonalne warunki integracji naszego rolnictwa z Unią Europejską polegają w istocie na przyjęciu obowiązujących tam rozwiązań. Harmonizacja, czyli dostosowanie naszego prawa do norm unijnych nie podlega negocjacji. Dyskutować można jedynie nad tzw. okresami przejściowymi, które są uzasadnione względami społecznymi lub gospodarczymi. W ten sposób np. bardzo kosztowne decyzje inwestycyjne można odsunąć w czasie o kilka lat po naszym przyjęciu do Unii. Wszystkie natomiast rozwiązania prawno – organizacyjne konieczne do ewidencji produkcji oraz rozdysponowania pieniędzy powinny funkcjonować jeszcze przed uzyskaniem członkostwa. Tak ażeby nie powtórzono błędów z zagospodarowaniem funduszy przedakcesyjnych, które już od 2000 roku są do naszej dyspozycji, ale brak prawidłowych rozwiązań instytucjonalno – organizacyjnych uniemożliwia do nich dostęp.

W swoim stanowisku negocjacyjnym Polska zapewnia, że w dniu 1 stycznia 2003 roku funkcjonować będzie m.in. system prawno – administracyjny oraz instytucjonalny rynków rolnych, a także właściwy nadzór nad produkcją żywności i jej obrotem. Warunkiem naszego przyjęcia do Unii Europejskiej jest bowiem umożliwienie praktycznej realizacji Wspólnej Polityki Rolnej w Polsce jeszcze przed datą akcesji. Występujemy jednak o liczne okresy przejściowe,

z których najważniejsze przedstawiają się w sposób następujący [Wspólna Polityka Rolna 2001]:

- A. Polska liczy na to, że będzie miała prawo do wprowadzenia – przez okres 5 lat od daty akcesji – środków ochronnych, jeśli handel artykułami rolnymi – spożywczymi z państwami członkowskimi spowoduje lub będzie groził spowodowaniem poważnych zakłóceń na polskim rynku rolnym.
- B. Będzie można utrzymać istniejące oraz wprowadzić nowe formy finansowania ze środków krajowych przedsięwzięć wykraczających poza ustalony w programie UE na lata 2000 – 2006 dopuszczalny zakres pomocy krajowej.
- C. Oczekujemy, że przez okres 2 – 3 lat od daty akcesji, gospodarstwa rolne oraz zakłady mleczarskie będą miały prawo do nie spełniania wszystkich wymogów sanitarnych, obowiązujących przy produkcji i przetwórstwie mleka. Równocześnie wynika z tego możliwość wprowadzania w tym czasie na rynek krajowy mleka surowego niższej normy oraz artykułów wytwarzanych z tego mleka.
- D. Liczymy na to, że uzyskamy prawo sprzedaży na rynku krajowym oraz do eksportu poza obszar UE – przez okres czterech lat – mięsa i przetworów mięsnych, pochodzących z „dużych” zakładów, nie spełniających wszystkich warunków weterynaryjnych, określonych przepisami UE.

Dwa bardzo ważne wnioski o okresy przejściowe, związane z rolnictwem występują też w innych obszarach negocjacyjnych:

- Pierwszy występuje w rozdziale „swobodny przepływ kapitału” i mówi o wprowadzeniu osiemnastoletniego okresu przejściowego, podczas którego obywatele innych państw członkowskich UE będą mieli ograniczone prawo do kupowania nieruchomości rolnych i leśnych.
- Drugi został zgłoszony w obszarze negocjacyjnym „środowisko” i związany jest z problemem ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzenia rolniczego. Polska występuje w tej sprawie o ośmioletni okres przejściowy, motywując go m.in. koniecznością budowy licznych zbiorników na gnojowicę oraz inne nawozy stosowane w rolnictwie.

O ile negocjacje na temat ogólnych uwarunkowań naszej integracji można określić jako strategię wchodzenia do Unii, to propozycje okresów przejściowych odpowiadają taktyce. Wyważenie więc odpowiednich proporcji między jedną a drugą grupą określi całość warunków akcesji Polski do Wspólnot Europejskich.

2.2. Zintegrowany system zarządzania i kontroli

Instytucjonalną formą, która służy do administrowania płatnościami bezpośrednimi oraz środkami towarzyszącymi jest Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli. System ten pod nazwą Integrated Administration Control System

(IACS) zaczęto wprowadzać w państwach Wspólnot Europejskich w roku 1992. W Polsce trwa budowa tego systemu w formie pilotażu w dwóch bardzo różnych województwach: warmińsko – mazurskim oraz podkarpackim. Doświadczenia uzyskane tą drogą mają ułatwić upowszechnienie tych rozwiązań na terenie całego kraju do końca 2002 roku. Instytucją odpowiedzialną za realizację tego przedsięwzięcia w Polsce jest ARiMR [Andrzejak 2001].

Polska system swój buduje w formie Wielofunkcyjnego Rejestru Gospodarstw Rolnych oraz Systemu Rejestracji i Identyfikacji Zwierząt. Pierwszy służy do ewidencji wszystkich gospodarstw, których właściciele są zainteresowani korzystaniem z dopłat bezpośrednich po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W rejestrze tym zawarte będą też między innymi dane umożliwiające dokładną ewidencję nieruchomości, które stanowią podstawę identyfikacji działek rolniczych. Każde gospodarstwo rolne otrzyma numer, który będzie wspólny dla obydwu systemów. W ten sposób rolnicy ubiegający się o dopłaty gruntowe oraz o płatności z tytułu produkcji zwierzęcej będą posługiwali się jednym numerem. Ułatwi to administrowanie tymi płatnościami, a także kontrolę rozdysponowania środków. Zmiany w naszej polityce rolnej powinny więc polegać na:

- Utworzeniu systemu stałego podziału rozłogów gospodarstwa na działki z możliwością ich zaewidencjonowania oraz kontroli sposobów wykorzystania lub odłogowania;
- Utworzeniu systemu stałej ewidencji zwierząt w gospodarstwach wraz z możliwością ich pełnej oraz indywidualnej identyfikacji od urodzenia aż do całkowitego przetworzenia po uboju;
- Utworzeniu systemu ewidencji i rozliczania przyznanych kwot produkcyjnych na region (województwo), powiat, gminę oraz konkretne gospodarstwo;
- Utworzeniu systemu rozdziału dopłat i dotacji oraz ich ewidencji i kontroli w poszczególnych gospodarstwach;
- Utworzeniu systemów:
 - ewidencji gospodarstw położonych na terenach mniej korzystnych dla rolnictwa;
 - ewidencji zalesień, wyłączeń użytków rolnych i likwidacji gospodarstw;
 - ewidencji działalności dotowanych grup producenckich, a także inwestycji modernizacyjnych w gospodarstwach;
- Wdrożeniu systemu rachunkowości rolnej stosowanej w Unii Europejskiej.

2.3. System rachunkowości gospodarstw rolniczych

O ile Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli służy do praktycznej realizacji Wspólnej Polityki Rolnej w Polsce, to narzędziem dla kreowania tej polityki jest Sieć Danych Rachunkowości Gospodarstw Rolnych. W Unii Euro-

pejskiej jest to Farm Accounty Data Network (FADN). Polska z chwilą przyjęcia do Unii Europejskiej będzie miała obowiązek corocznego dostarczania danych o dochodach gospodarstw wchodzących w skład reprezentatywnej zbiorowości dla całego kraju. Zbiorowość ta będzie wyłaniana na podstawie wspólnej typologii w całej Unii Europejskiej. W procedurze wyboru konkretnych obiektów będą miały zastosowanie trzy kryteria do warstwowania zbioru funkcjonujących gospodarstw, tj. położenie regionalne, wielkość ekonomiczna i typ rolniczy.

Wyniki uzyskane z gospodarstw prowadzących rachunkowość obejmują produkcję, koszty i dochody oraz zasoby majątkowe i źródła finansowania [Goraj 2001]. Największą wartością tych danych będzie ich pełna porównywalność z wynikami pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej, a także, co jest szczególnie ważne, ze wszystkimi regionami. Powinniśmy mieć bowiem pełną świadomość faktu, że kreowanie Wspólnej Polityki Rolnej w układzie obecnych 104 regionów Unii Europejskiej odbywa się w oparciu o zobiektywizowane dane, które swoje źródła mają właśnie w wynikach rachunkowości. Nie inaczej będzie po naszym wstąpieniu do Unii Europejskiej.

Polska ma bogate doświadczenia w prowadzeniu rachunkowości gospodarstw rolniczych. System ten w zorganizowanej formie działa już od ponad 75 lat. Na przestrzeni ostatnich 50 lat jego głównym organizatorem naukowym i praktycznym wykonawcą jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie. Z tego też powodu Instytut ten, zgodnie z ustawą o zbieraniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, będzie pełnił funkcję Agencji Łącznikowej, czyli głównego koordynatora i wykonawcę całego systemu na szczeblu krajowym. Oznacza to, że w pierwszym etapie dokonany zostanie wybór reprezentatywnej próby, od 12 do 16 tys. gospodarstw [Goraj 2000]. Przy wyborze tym uwzględniony będzie podział na 16 regionów oraz istniejące typy rolnicze i wielkość ekonomiczna gospodarstw. Następne etapy obejmują budowę pozostałych elementów systemu. Powinien on być kompletny do 31 grudnia 2002 roku.

Wnioski

1. Trzy najbardziej ogólne problemy dochodzenia do członkostwa w UE można określić w sposób następujący:
 - data naszego przyjęcia do Unii Europejskiej;
 - wynegocjowanie odpowiednich warunków produkcyjnych dla rolnictwa;
 - unowocześnienie polskiego rolnictwa, tak by nasi rolnicy mogli skutecznie konkurować w Europie.

W ramach tych trzech strategicznych uwarunkowań występują też liczne szczegółowe problemy, które funkcjonują już obecnie lub pojawiają się w momencie ogłoszenia stanowiska negocjacyjnego Unii Europejskiej. Szczegóły są

przedmiotem negocjacji, bo to od nich w dużym stopniu zależeć będzie los mieszkańców wsi, ich kariery zawodowe oraz poziom i warunki życia. Dlatego kluczowym problemem jest odpowiednie wyważenie proporcji między strategią i taktyką rozmów na temat naszego członkostwa w UE.

2. Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli jest najważniejszym instrumentem realizacji Wspólnej Polityki Rolnej. Przy rozpatrywaniu wniosków rolników o dopłaty oraz w trakcie kontroli wydatkowania pieniędzy posługuje się rejestrem gospodarstw rolnych, działek oraz szczegółową ewidencją zwierząt. System ten stanowić też będzie podstawę określenia (przydziału) kwot produkcyjnych dla konkretnego gospodarstwa. Logika wskazuje więc, że mechanizm przyznania określonego asortymentu oraz wielkości produkcji, która będzie objęta dopłatami zależeć będzie z jednej strony od przydzielonych Polsce wielkości, ale z drugiej też strony od dotychczasowego poziomu i struktury produkcji w gospodarstwie.
3. Cele, zasady oraz ogólne kierunki polityki rolnej UE są formułowane na wysokich szczeblach władzy. Natomiast konkrety i szczegółowe instrumenty będą powstawały w toku debat prowadzonych właśnie w oparciu o uzyskane wyniki rachunkowości gospodarstw rolnych w poszczególnych państwach i regionach. Sposób przygotowania do tych rozmów, umiejętność interpretacji i porównania wyników będą zatem stanowiły podstawę naszych sukcesów bądź niepowodzeń. To nie mityczny zamiar Unii Europejskiej, którego celem jest marginalizacja, czy nawet unicestwienie polskiego rolnictwa będzie decydował o kierunkach rozwoju wsi, ale przede wszystkim nasze przygotowanie merytoryczne do rozmów o szczegółach polityki rolnej.

LITERATURA

Andrzejak M. (2001): Budowa Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli w Polsce. Biuletyn Informacyjny Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 2001, nr 1-2, s. 31-33.

Goraj L. (2000): Rachunkowość rolna w Polsce. FAPA, Warszawa, s. 42-45.

Goraj L. (2001): Rachunkowość rolna w Polsce i Unii Europejskiej. Pamiętnik Puławski. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa. Systemy informacji i wspierania decyzji w rolnictwie. Zeszyt 124, Puławy, s. 117-131.

Rocznik Statystyczny. 2000. GUS, Warszawa, s. 342, 346, 347, 348, 372.

Wspólna Polityka Rolna. Problemy i korzyści objęcia nią polskiego rolnictwa. Procesy przystosowawcze i istota rokowań akcesyjnych. Materiały seminaryjne. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, Warszawa 2001, s. 96, 97.

JANUSZ HELLER

WARUNKI INTEGRACJI POLSKIEGO ROLNICTWA Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

STRESZCZENIE

Warunki integracji polskiego rolnictwa można podzielić na dwie grupy. Pierwszą stanowią ogólne uwarunkowania, które w znacznym stopniu uzależnione są od koncepcji oraz przebiegu rozmów obydwu stron negocjacji. Są to:

- konsekwencje wynikające z daty wejścia do Unii Europejskiej;
- warunki i poziom płatności bezpośrednich w rolnictwie;
- tempo i zakres dostosowania gospodarstw rolnych do realizacji wspólnych celów polityki rolnej w Polsce i w Unii Europejskiej.

Druga grupa to warunki bardziej szczegółowe, a sposób ich realizacji będzie zależał wyłącznie od naszych umiejętności oraz sprawności organizacyjnej. Są to:

- Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli;
- System Rachunkowości Gospodarstw Rolniczych.

JANUSZ HELLER

CONDITIONS OF INTEGRATING THE POLISH AGRICULTURE WITH THE EUROPEAN UNION

SUMMARY

Integration conditions of the Polish agriculture can be divided into two groups. The first group are the general conditions, which mainly depend on the conception course and the talks between the two negotiating sides.

These are:

- consequences which follow the date of the accession to the European Union;
- conditions and the level of direct payments in the agriculture;
- the rate and the range of the adaptation of the farms to the realization of the common goals of the rural policy in Poland and in the European Union.

The second group are more detailed conditions and the way of their realization will depend only on our abilities and organizing efficiency. These are:

- Integrated Administration Control System;
- Farm Accountancy Data Network.